

۱۲۷۷۵۲۲

بسم الله الرحمن الرحيم

پرورش کوفته

مهندس حسین کریمزاده

سرشناسه	کریمزاده، حسین، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	پرورش گوسفند/ مولف حسین کریمزاده.
مشخصات نشر	تهران: موسسه فرهنگی هنری سیب سرخ نیکان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۷۸ ص: مصور.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۹۹۹-۹۲۰-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	چاپ قبلی: کتاب ابرار، ۱۳۹۳.
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	گوسفندداری
موضوع	Sheep farming
موضوع	گوسفندداری -- ایران
موضوع	Sheep farming -- Ira.
موضوع	گوسفند -- نژادها
موضوع	Sheep breeds
موضوع	گوسفند -- نژادها
موضوع	Sheep breeds
رده بندی کنگره	۷۲/۳۷۶SF ۱۱ ۴۳۲
رده بندی دیویی	۳۰۸/۶۴۶
شماره کتابشناسی ملی	۵۴۲۷۰۸۵

سیب سرخ نیستان

عنوان: پرورش گوسفند

مؤلف: حسین کریمزاده

نوبت و تاریخ چاپ: اول، ۱۳۹۷

صفحه آرا: میثم نقی لو

طراح جلد: مرضیه معصومی

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

قیمت: ۲۴۰۰۰ تومان

تلفن پخش: ۰۲۱-۶۶۱۵۷۳۳۸ و ۰۶-۹۱۲۸۹۸۷۱۰۶

فروشگاه اینترنتی www.hypersian.ir

حق چاپ برای ناشر محفوظ و هرگونه استفاده از مطالب کتاب، منوط به کسب اجازه رسمی از ناشر است **

فهرست مطالب

۲۱	پیشگفتار
۱۹	فصل اول: اهمیت پرورش گوسفند
۲۱	منشأ گوسفندان اهلی
۲۱	پرورش گوسفند در ایران
۲۲	پرورش گوسفند در بعضی از کشورهای دنیا
۲۲	رفتارشناسی گوسفند
۲۳	محاسن پرورش گوسفند
۲۴	معایب پرورش گوسفند
۲۵	فصل دوم: قضاوت و ارزیابی گوسفند
۲۵	۱- مشاهده کلی
۲۵	۲- لمس و بررسی جداگانه نواحی مختلف بدن
۲۶	۳- بررسی تکمیلی به وسیله مهار کردن
۲۹	فصل سوم: اهمیت مراتع در پرورش گوسفند
۲۹	چراگاه
۳۰	مرتع
۳۰	انواع مراتع طبیعی ایران

۳۰	الف- مراتع ییلاقی
۳۱	ب- مراتع میان بند
۳۱	پ- مراتع قشلاقی
۳۲	کیفیت علوفه مراتع
۳۴	انواع استفاده از علوفه مراتع
۳۵	روش‌های چرا
۳۵	۱- چراغ بسته یا آزاد
۳۶	۲- چرای انتقالی یا بسته
۳۶	۳- چرای مخلوط
۳۶	زمان چرا
۳۷	ظرفیت چرای مرتع
۳۷	شناخت وضع مراتع کشور
۳۹	فصل چهارم: طبقه‌بندی و شناسایی نژادهای گوسفند
۴۰	نژادهای با پشم کاملاً ظریف
۴۰	مرینوس (Merino)
۴۱	رامبویه (Rambouillet)
۴۲	دبویلت (Debouillet)
۴۳	نژادهای با پشم نسبتاً ظریف
۴۳	دورست هورن (Dorest Horn)
۴۳	سات داون (Soutdown)
۴۴	چویوت (Cheviot)
۴۵	همشایر (Hampshire)
۴۵	آکسفورد (Oxford)
۴۶	مونتادال (Montadal)
۴۶	شروپ شایر (Shropshire)

۴۷	سافولک (Suffolk)
۴۸	فنلاندی (Finn sheep)
۴۸	تونس (Tunis)
۴۹	نژادهای با پشم دراز
۴۹	لینکلن (Lincoln)
۵۰	لایسیستر (Leicester)
۵۰	رامنی (Ramney)
۵۱	نژادهای با پشم ضخیم
۵۱	هایلند سیاه چهره (Black-Faced Highland)
۵۲	آواسی (Awassi)
۵۲	نژادهای آمیخته پشمی
۵۳	کاریدال (Corriedale)
۵۳	کلمبیا (Columbia)
۵۴	تارگی (Targhee)
۵۵	طبقه‌بندی گوسفندان ایران
۵۶	گوسفند شال (چال)
۵۶	گوسفند قزل
۵۷	گوسفند افشاری
۵۷	گوسفند مهربان
۵۷	گوسفند فراهانی
۵۸	گوسفند مغانی (شاهسون)
۵۹	گوسفند سنگسری
۵۹	گوسفند زندی
۶۰	گوسفند کردی
۶۰	گوسفند لری
۶۱	گوسفند سنجابی

۶۱	گوسفند ماکویی
۶۲	گوسفند کرمانی
۶۲	گوسفند بلوچی
۶۳	گوسفند قره گل (Karakul)
۶۳	ویژگی‌های یک گوسفند قره گل خوب و اصیل
۶۴	رنگ بدن گوسفند قره گل
۶۵	گوسفند نر

۶۷	فصل پنجم: تولیدات عمده گوسفند
۶۷	آغوز
۶۷	لزوم دادن آغوز به بره تازه زاده شده
۶۸	اهمیت آغوز
۶۸	زمان مصرف آغوز
۷۰	مقدار مصرف آغوز
۷۰	عوامل مؤثر بر آغوز
۷۰	علل عدم دریافت آغوز
۷۱	دمای آغوز
۷۱	کارهای لازم برای تحریک پستان جهت ترشح شیر
۷۲	یک تفکر خطرناک در مورد آغوز
۷۲	جایگزین آغوز
۷۲	منابع اضطراری آغوز
۷۳	شیردهی میش
۷۳	طبقه‌بندی پشم بر اساس چگونگی تهیه آن
۷۳	۱- پشم مقراضی
۷۴	۲- پشم دباغی
۷۴	۳- پشم مردار

۷۴	انواع تارهای پشم
۷۴	۱- موهای مادری
۷۴	۲- کمپ
۷۵	۳- تار پشم مطلق
۷۵	۴- ژار
۷۵	۵- هتروتیپ
۷۵	عملیات پش چینه
۷۶	موارد مصرف عمده پوست گوسفندی
۷۶	۱- تهیه پوست های نرم زینتی
۷۷	۲- تهیه چرم، جیر و اسبیر
۷۹	فصل ششم: ساختمان ها، تأسیسات و تجهیزات لازم جهت پرورش گوسفند
۸۰	آغل
۸۳	جایگاه باز
۸۴	جایگاه نیمه باز
۸۴	جایگاه مناسب جهت پرواربندی
۸۴	نکات مهم در احداث جایگاه دام
۸۷	لوازم مبارزه با انگل های خارجی
۸۷	حمام ضد کنه
۸۸	پخش یا اسپری
۸۸	دوش
۸۹	فصل هفتم: تغذیه در گوسفند
۸۹	نشخوار
۸۹	مکانیسم عمل نشخوار
۹۰	احتیاجات غذایی

- طبقه‌بندی خوراک‌ها..... ۹۱
- مواد معدنی..... ۹۱
- ویتامین‌ها..... ۹۳
- ویتامین A..... ۹۳
- ویتامین D..... ۹۴
- ویتامین E..... ۹۴
- اصول تهیه جیره متعادل..... ۹۵
- تغذیه گوسفند..... ۹۵
- اهمیت تأثیر جیره، تعداد و تغذیه گوسفند..... ۹۶
- توصیه‌های عمومی برای تغذیه میش‌ها..... ۹۷
- ۱- میش‌های خشک و میش‌های ابتدای دوره آبستنی..... ۹۷
- ۲- میش‌های اواخر آبستنی (۴ تا هفت آخر آبستنی)..... ۹۷
- ۳- میش‌های همراه بره‌ها..... ۹۷
- ۴- مدیریت تغذیه در میش‌ها..... ۹۸
- ۵- مدیریت تغذیه در بره‌ها..... ۹۸
- خوراک دهی گله میش..... ۹۹
- راه‌های آگاه شدن دامدار از تأمین شدن مواد غذایی مورد نیاز دام‌های خود..... ۱۰۰
- تغییر نیازهای غذایی در طول چرخه تولید..... ۱۰۰
- احتیاج‌های غذایی میش در مراحل مختلف..... ۱۰۰
- مرحله نگهداری (۰ تا ۱۶ هفته)..... ۱۰۰
- مرحله جفتگیری و فلاشینگ..... ۱۰۱
- اوایل آبستنی (۱۵ هفته)..... ۱۰۲
- اواخر آبستنی (۴ هفته آخر)..... ۱۰۲
- دوره شیر دهی (۶ تا ۱۲ هفته)..... ۱۰۲
- سیستم افزایش بهره‌زایی..... ۱۰۳

۱۰۳.....	آب.....
۱۰۵.....	فصل هشتم: تولید مثل در گوسفند.....
۱۰۵.....	دستگاه تولید مثل قوچ.....
۱۰۶.....	بلوغ جنسی.....
۱۰۶.....	دستگاه تولید مثل میش.....
۱۰۷.....	تشخیص فحلی در میش.....
۱۰۸.....	مدت فحلی و زمان تخمک گذاری.....
۱۰۹.....	طول دوره فحلی.....
۱۰۹.....	همزمان کردن فحلی در گوسفند.....
۱۰۹.....	انواع جفت گیری در گوسفند.....
۱۰۹.....	۱- جفت گیری طبیعی.....
۱۱۰.....	۲- تلقیح مصنوعی.....
۱۱۰.....	کیفیت اسپرم و رقیق کردن آن.....
۱۱۱.....	فلاشینگ.....
۱۱۱.....	دوره آبستنی.....
۱۱۳.....	روش های تشخیص آبستنی در میش.....
۱۱۳.....	زایمان.....
۱۱۵.....	فصل نهم: پرواربندی.....
۱۱۵.....	دلایل عدم توازن بین تقاضا و تولید گوشت.....
۱۱۶.....	زمان مناسب خرید بره جهت پرواربندی.....
۱۱۶.....	نکات قابل توجه در زمان حمل و نقل.....
۱۱۷.....	نکات قابل توجه در زمان پرواربندی.....
۱۱۷.....	انواع روش های پرواربندی.....
۱۱۷.....	الف- پرواربندی بره های شیری.....

- ب - پرواربندی بره‌های معمولی به روش مرتع (پرواربندی مرتعی) ۱۱۸
- ج - پرواربندی گوسفندان جوان ۱۱۸
- د - پرواربندی گوسفندان پیر ۱۱۸

فصل دهم: اصول بهداشت در پرورش گوسفند ۱۱۹

- بهداشت آغل ۱۱۹
- پانسمان بند ناف ۱۲۰
- داروی لازم برای درمان ۱۲۰
- وضعیت غیرطبیعی بند ناف در بره‌های تازه متولد شده ۱۲۱
- عفونت بند ناف ۱۲۲
- علائم بیماری ۱۲۲
- رعایت اصول پیشگیری از عفونت بند ناف ۱۲۳
- روش‌های ضدعفونی کردن بند ناف ۱۲۴
- نکات بهداشتی در مواجهه با جنین سقط شده ۱۲۶
- پیشگیری از بروز بیماری‌های میکروبی ۱۲۶
- مبارزه با بیماری‌های انگلی ۱۲۷
- لنگش ۱۲۸
- سم چینی ۱۲۸
- روش استفاده از حمام سم ۱۲۹
- علامت‌گذاری بره‌ها ۱۳۰

فصل یازدهم: بیماری‌ها ۱۳۱

- اسیدوز (Acidosis) ۱۳۱
- ۱- اسیدوز شکمبه‌ای (اسیدوز مزمن) ۱۳۱
- ۲- اسیدوز متابولیکی (اسیدوز حاد) ۱۳۱
- دلایل ایجاد بیماری ۱۳۲

۱۳۳	افزودنی‌ها برای کنترل اسیدوز.....
۱۳۳	- مخمرها و تولیدات میکروبی.....
۱۳۳	- بافرها.....
۱۳۴	اصول مهم در تغذیه دام برای پیشگیری از اسیدوز.....
۱۳۴	شاربن یا سیاه زخم (Anthrax).....
۱۳۵	علائم بیماری.....
۱۳۵	دلیل ایجاد ر دستکش.....
۱۳۶	خسارات بیماری سیاه زخم.....
۱۳۶	پیشگیری.....
۱۳۷	آنتروتوکسمی (Enterotoxemia).....
۱۳۸	عوامل مؤثر در بروز آنتروتوکسمی.....
۱۳۸	علائم بیماری.....
۱۳۹	تشخیص بیماری.....
۱۴۰	پیشگیری.....
۱۴۱	درمان.....
۱۴۲	بیماری تب برفکی (Foot and Mouth Disease) یا طبقه.....
۱۴۳	راه‌های انتقال بیماری.....
۱۴۳	انتقال مستقیم.....
۱۴۴	انتقال غیرمستقیم.....
۱۴۴	ماندگاری ویروس.....
۱۴۵	خسارات اقتصادی بیماری.....
۱۴۵	وضعیت بیماری و پراکندگی جغرافیایی آن در ایران.....
۱۴۶	علائم کلینیکی بیماری.....
۱۴۷	کنترل بیماری.....
۱۴۸	الف) اقدامات بهداشتی و قرنطینه‌ای.....
۱۴۹	مناسب‌ترین مواد ضد عفونی کننده.....

- ب) مراقبت کلینیکی به منظور شناخت تغییرات بیماری و ماهیت سویه‌های در گردش... ۱۴۹
- ج) ایمن‌سازی و واکسیناسیون... ۱۵۰
- روش واکسیناسیون... ۱۵۱
- بروسلوز (brucellosis) یا تب مالت... ۱۵۱
- علائم بیماری... ۱۵۲
- اقدامات لازم جهت کنترل و پیشگیری از بیماری بروسلوز... ۱۵۳
- واکسیناسیون... ۱۵۴
- توصیه‌های لازم جهت استفاده از واکسن... ۱۵۴
- سقط جنین در مابین... ۱۵۶
- بیماری زبان آبی (B'ud tongue)... ۱۵۷
- راه‌های انتقال ویروس زبان آبی... ۱۵۸
- علائم کلینیکی... ۱۵۸
- کنترل بیماری... ۱۵۹
- آگالاکسی... ۱۶۰
- پیشگیری... ۱۶۰
- درمان... ۱۶۰
- طاعون نشخوارکنندگان کوچک یا PPR (Peste Petits Ruminants)... ۱۶۱
- عامل بیماری... ۱۶۱
- انتقال و انتشار بیماری... ۱۶۲
- ظهور بیماری در گله... ۱۶۲
- علائم بیماری... ۱۶۳
- علائم بالینی بیماری... ۱۶۴
- علائم پس از مرگ دام... ۱۶۶
- کنترل طاعون... ۱۶۶
- هاری... ۱۶۷
- چه حیواناتی ممکن است هار شوند؟... ۱۶۷

۱۶۷	چگونه متوجه هار بودن سگ و گربه شوید؟
۱۶۸	چگونه می‌توان متوجه هار بودن گوسفند شد؟
۱۶۸	انسان چگونه هاری می‌گیرد؟
۱۶۸	علائم بیماری هاری در انسان
۱۶۹	در صورتی که علامت‌های هاری را در شخصی دیدید، چه باید بکنید؟
۱۶۹	راه‌های جلوگیری از بروز این بیماری در انسان و دام
۱۶۹	انگل‌های گوسفند
۱۷۰	انگل‌های داخلی گوسفند
۱۷۰	کپک (Fasciolosis) (Fas. la Hepatica)
۱۷۱	تنیای رودهی گوسفند
۱۷۲	انگل‌های معده‌ای - ریوی (قزاقورت)
۱۷۲	علائم ابتلا به انگل
۱۷۲	انگل‌های خارجی گوسفند
۱۷۳	خطر وجود کنه‌ها در آغل دام‌ها
۱۷۴	اعمال لازم برای از بین بردن کنه‌ها
۱۷۴	راه‌های انتقال کنه از دام به انسان
۱۷۷	منابع

به نام آنکه جان را فکرت آموخت

پیشگفتار

تغذیه مناسب از مقوله های است که امروزه انسان، پی به اهمیت آن برده و بر این اساس سعی می کند با استفاده از روش های مناسب وضع تغذیه خود را بهبود بخشد. یکی از اجزای مهم غذای انسان، پروتئین حیوانی، منبع آن اغلب گوشت حیواناتی مانند گاو، گوسفند، بز و ... است. پروتئین های حیوانی به دلیل داشتن اسیدهای آمینه ضروری نقش مهمی در رشد انسان دارند و به همین دلیل متخصصان علوم تغذیه جایگاه خاصی برای پروتئین حیوانی در جیره غذایی انسان قائل اند و بر این اساس تولید گوشت در زنجیره غذایی انسان جایگاه خاصی یافته است.

با این که نگهداری و پرورش گوسفند در ایران از سابقه ای طولانی برخوردار است ولی متأسفانه هنوز مسائل اولیه نگهداری و پرورش آن نادیده گرفته شده و کتاب اساسی در این زمینه، برای بسیاری از دامپروران و علاقمندان به این حرفه همچنان نارسا باقی مانده است. کتاب حاضر با توجه به نکات فوق الذکر، برای استفاده دانشجویان علوم دامی و دامپزشکی، حرفه آموزان سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور و نیز کارشناسان پرورش دهندگان گوسفند، گردآوری و نوشته شده است و در آن از آثار، اطلاعات و یافته های علمی و عملی بسیاری از صاحب نظران مراکز علمی و پژوهشی بخش های کشاورزی و دامپروری استفاده شده است که در این قسمت از همه آن ها تشکر و قدردانی می شود.

در این کتاب تلاش شده است ضمن معرفی نژادهای خارجی و گوسفندان بومی ایران،

روش‌های علمی و عملی نگهداری و پرورش گوسفند، منطبق و سازگار با امکانات و شرایط مختلف کشور، با بیانی ساده ارائه گردد. بدون شک ارتقای سطح علمی، ویرایش ادبی و افزودن مباحث جدید به کتاب حاضر با ارسال نظرات ارزنده، میسر خواهد بود. لذا از اساتید، دانشجویان و صاحب‌نظران محترم خواهشمند است که پیشنهادات و انتقادات سازنده‌ی خود را به رایانامه karimzadeh13_h@yahoo.com ارسال نمایند.

در این لازم‌الاجراست از زحمات پدر و مادر مهربانم، کمک‌های بی‌وقفه‌ی برادر و همسر عزیزم، راهنمایی‌های ارزنده اساتید گرانقدرم و همچنین موسسه فرهنگی هنری سیب سرخ نیکان سپاسگزاری کنم. در پایان این کتاب را به فرزند عزیزم تقدیم می‌کنم.

حسین کریمزاده